

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
(МОН УКРАЇНИ)
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(УНУ)
ФАКУЛЬТЕТ АГРОНОМІЇ

ПРОГРАМА
виробничої практики студентів освітнього рівня бакалавр
за спеціальністю Н1 Агрономія
з дисципліни «Селекція і насінництво»

УМАНЬ–2025

Програму виробничої практики і методичні вказівки до ведення щоденника та написання звіту студентами освітнього рівня бакалавр за спеціальністю Н1 Агрономія підготували: доктор с.-г. н., професор Рябовол Л. О., кандидати с.-г. наук доценти Любченко А. І., Новак Ж. М., Коцюба С. П., Сержук О. П., Діордієва І. П., ст. викладач Крижанівський В. Г., викладачі Любченко І. О.

Відповідальний за випуск викладач кафедри генетики, селекції рослин та біотехнології Любченко І. О.

Програма виробничої практики затверджена на науково-методичній комісії факультету агрономії (протокол № 1 від 28.08.2025 року).

1. Заплановані результати навчання

Метою виробничої практики є забезпечення професійної технологічної підготовки майбутніх фахівців, набуття досвіду роботи за обраною професією.

Завдання виробничої практики:

- визначення потреби в кондиційному насінні за вирощування культур на товарних та насіннєвих посівах;
- визначення потреби в насінні для господарства в розрахунку на одну польову сівозміну і джерела його забезпечення;
- визначення об'єму первинного насінництва;
- обґрунтовування та формування схеми первинного насінництва визначеної культури;
- розрахунок забезпеченості господарства машинами та механізмами для післязбиральної доробки насіння;
- розрахунок господарських площ зернотоку.

Таблиця 1

Матриця компетентностей і програмних результатів навчання, що формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Селекція сільськогосподарських культур»

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів навчання	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 6	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	ПРН 10	Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі агрономії
Фахові компетентності (СК)			
ФК 1	Базові знання зі спеціалізованих підрозділів аграрної науки (рослинництво, землеробство, селекція та насінництво, агрохімія, плодівництво, овочівництво, ґрунтознавство, кормовиробництво, механізація в рослинництві, захист рослин).		
ФК 3	Знання та розуміння основних біологічних і агротехнологічних концепцій, правил і теорій, пов'язаних з вирощуванням сільськогосподарських та інших рослин.		
ФК 6	Уміння застосування методів статистичної обробки дослідних даних, пов'язаних з технологічними та селекційними процесами в агрономії.		
ФК 8	Здатність розв'язувати широке коло проблем та задач в процесі вирощування сільськогосподарських культур, шляхом розуміння їх біологічних особливостей та використання як теоретичних, так і практичних методів.		

1. МАТЕРІАЛ ДЛЯ НАПИСАННЯ ЗВІТУ

Практична підготовка розпочинається із ознайомлення з базою практики.

На основі робочої програми виробничої практики розробляється її календарний план, в якому зазначено всі види робіт. Календарний план проходження практики складається науковим керівником від університету.

Далі здобувач вищої освіти, разом із керівником практики складає план своєї роботи на весь період виробничої практики. План практики має обов'язково відповідати програмі практики.

Загальною формою звітності здобувачів вищої освіти за виробничу практику є звіт. Оцінюється він керівником практики.

Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики і оформляється відповідно до вимог чинних нормативних актів (додаток 1).

По закінченню практики здобувач вищої освіти оформляє звіт про виробничу практику.

Під час його написання здобувач повинен опрацювати інформаційні та літературні джерела.

2. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ЗВІТУ

Звіт виконується за наступною структурою:

Вступ

1 Загальна характеристика практики.

2 Характеристика бази практики.

3 Виконання програми практики.

Визначення потреби в кондиційному насінні за вирощування культур на

3.1 товарних та насінневих посівах.

Визначення потреби в насінні для господарства в розрахунку на одну

3.2 польову сівозміну і джерела його забезпечення.

3.3 Визначення об'єму первинного насінництва.

Обґрунтовування та формування схеми первинного насінництва

3.4 визначеної культури.

Розрахунок забезпеченості господарства машинами та механізмами для

3.5 післязбиральної доробки насіння.

3.6 Розрахунок господарських площ зернотоку.

Висновки.

Використані джерела інформації.

Додатки (за потреби).

ПРОГРАМА І ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Виробнича практика студентів освітнього рівня Бакалавр є складовою частиною навчально-виховного процесу в Уманському національному університеті садівництва. Вона передбачена навчальним планом підготовки фахівців агрономічного профілю освітнього рівня Бакалавр.

Головними завданнями практики є:

- закріплення і поглиблення теоретичних знань та набуття професійних навичок студентів за вирішення виробничих завдань;
- набуття досвіду практичної роботи за спеціальністю;
- засвоєння сучасних технологій і передового досвіду в галузі насінництва та насіннєзнавства;

- вивчення сучасного стану організації техніки безпеки на виробництві та охорони навколишнього природного середовища;
- оволодіння методикою та технікою аналізу виробничої діяльності господарства і його галузей, економічної оцінки технологічних та господарсько-організаційних заходів.

Виробничу практику студенти проходять у навчально-виробничому відділі УНУС або в сільськогосподарських господарствах.

Безпосередня організація проходження студентами виробничої практики покладається на декана факультету та його заступника, а навчально-методичне керівництво нею здійснюється керівниками практики, які призначаються деканатом.

На керівників практики покладається:

- проведення необхідних організаційних інструктажів про порядок проходження практики, дотримання техніки безпеки тощо;
- забезпечення умов якісного проходження практики у відповідності з навчальним планом і програмою;
- контроль за дотриманням господарством належних умов праці та побуту студентів;
- контроль виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку;
- перевірка щоденника із зазначенням недоліків і внесення пропозицій щодо удосконалення практичної підготовки студентів.

Загальне керівництво практикою покладається на директора НВВ УНУС, а безпосереднє — на керівника практики.

На господарство покладається:

- проведення обов'язкових інструктажів з охорони праці та оформлення при цьому відповідної документації;
- контроль за виконанням студентами правил внутрішнього трудового розпорядку господарства.

При проходженні практики студент зобов'язаний:

- виконати завдання, передбачені програмою практики;
- неухильно виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку господарства;
- суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії;
- ініціювати впровадження у виробництво досягнень науки і передового досвіду;
- вести детальний щоденник проходження практики згідно форми;
- у встановлені строки подати в деканат щоденник і письмовий звіт про проходження практики.

Після перевірки звіту студент захищає його перед комісією, призначеною деканатом факультету. При оцінці роботи студента на практиці приймаються до уваги якість ведення щоденника і написання звіту та знання і уміння виконавця.

ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО ПРАКТИКУ

Обсяг звіту повинен складати 10-12 сторінок, зокрема, включаючи таблиці, рисунки, фотографії і додатки.

Текст звіту має бути написаний чітко і грамотно на папері формату А4 (210х297 мм).

При написанні потрібно залишити поля: ліворуч від тексту 25–30 мм, праворуч — 10 мм, зверху і знизу — по 25 мм. Відступ для початку абзацу — 10 мм, сторінки нумеруються в правому куті верхнього поля листка.

Всі таблиці та ілюстрації (малюнки, рисунки, фотографії) повинні мати загальну порядкову нумерацію ліворуч перед заголовком з визначенням одиниць виміру і років спостережень.

В тексті звіту таблиці та ілюстрації краще розміщувати безпосередньо після посилання на них і супроводжуватися коротким і вичерпним текстовим аналізом.

ПРАВИЛА ВЕДЕННЯ ЩОДЕННИКА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Звітним документом про виконання студентом програми виробничої практики є щоденник. В ньому практикант щоденно веде записи згідно форми, де вказується дата, назва технологічного процесу (роботи), в якому він брав безпосередню участь, описуються головні складові елементи процесу (роботи): сорти та гібриди культур, попередники, якість підготовки і стан ґрунту, склад агрегату, змінна норма виробітку і фактично виконана робота за зміну, якість роботи, труднощі, недоліки під час виконання та шляхи їх подолання, відхилення у виконанні окремих технологічних процесів від рекомендованих. Обов'язково вказати, що саме зробив практикант в організації вказаного технологічного процесу (роботи).

У випадках, коли через несприятливі погодні умови виконання технологічних процесів стає неможливим, практикант повинен працювати зі звітами про виробничу діяльність господарства за минулі роки, книгою історії полів, рекомендаціями з раціонального використання добрив та іншими матеріалами, які потрібні для написання звіту про практику тощо. А таких записів, як «йшов дощ» в щоденнику не повинно бути.

Щоденник обов'язково регулярно підписується і завіряється керівником практики. Без щоденника, заповненого згідно з вимогами, звіт не приймається до захисту, тому що щоденник є основою написання всіх розділів звіту.

ЩОДЕННИК

виробничої практики студента ____ курсу факультету агрономії

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Початок «__» _____ 20__р., кінець «__» _____ 20__р.,

Дата	Види робіт	Місце роботи	Опис робочих процесів, організація і оплата праці, основні машини. Відхилення від рекомендованої технології та пропозиції щодо їх усунення	Підпис керівника
8.IV	Сівба гороху Сорту Мадонна першої генерації	Поле № 3 польової сівозміни	Передпосівний обробіток ґрунту — культивация з боронуванням (трактор Т-150 К + культиватор КПС-8) на глибину 6–8 см. Якість культивации — добра. Сівба — (трактор МТЗ-922+ сівалка СЗ-5,4 з прикочуючими котками). Норма висіву гороху 1,2 млн/га (368 кг/га), глибина загортання насіння 6–8 см. Виліт маркерів: лівого — 285 см правого — 285 см (ведення по центру). Норма виробітку 22 га, — фактична 27 га. Організаційні особливості —	

3. РОЗ'ЯСНЕННЯ ДО НАПИСАННЯ ЗВІТУ

Вступ

У вступі необхідно коротко описати мету та завдання виробничої практики.

1. Загальна характеристика практики

У цьому розділі потрібно навести мету і завдання практики згідно програми практики.

2. Характеристика бази практики

У цьому розділі необхідно вказати географічне положення та загальні відомості про господарство (спеціалізація; наявність земельних угідь.)

Необхідно навести дані про структуру посівних площ.

2. Виконання програми практики

У цьому розділі необхідно навести результати виконання всіх пунктів програми практики із наведенням одержаних результатів.

3. Висновки і пропозиції

На основі аналізу всього матеріалу, висвітленого в звіті набутого під час проходження практики, необхідно чітко, лаконічно, по пунктах зробити висновки у формі пропозицій господарству, щодо удосконалення вирощування с/г культур та підвищення їх урожайності, для отримання максимальної економічної ефективності.

Слід також показати обмежені можливості вирощування стабільно високих врожаїв у господарстві (описати обмежуючі фактори).

4. Використані джерела інформації

Подається в алфавітному порядку по автору, або першому автору, коли наукова праця написана колективом авторів. У списку використаної літератури

вказують лише ті джерела, які здобувач безпосередньо використовував при написанні звіту або електронні адреси джерел в інтернеті.

5. Додатки

Подаються фотографії з проходження практики, звітні документи та ін.

4. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ

Звіт з виробничої практики повинен відповідати таким вимогам:

- Звіт з практики виконується на папері А4;
- Написаний від руки, розбірливо, охайно, грамотно (велика кількість граматичних помилок може стати причиною недопуску роботи до захисту); або документом надрукованим у форматі **Microsoft Word**.
- зміст повинен мати повну назву розділів та підрозділів із зазначенням нумерації сторінок, з яких вони починаються в тексті;
- список використаних джерел повинен містити до 10 джерел.

5. ПОРЯДОК ПОДАННЯ ЗВІТУ

Звіт про виконання здобувачем вищої освіти програми виробничої практики здається ним на кафедру відразу після закінчення практики.

Звіт є основним документом для оцінки практики. В ньому здобувач вищої освіти демонструє своє вміння аналізувати та оцінювати найважливіші наслідки господарської діяльності, природно-економічні умови, застосовані в господарстві технологічні прийоми і технології одержання високих урожаїв.

Результати господарської діяльності та виробничі показники підприємства здобувач вищої освіти порівнює з досягненнями кращих господарств району, області, України. Робить власні висновки і вносить конкретні пропозиції щодо кожного розділу роботи і щодо подальшого поліпшення роботи господарства в цілому.

Написаний звіт про виробничу практику розглядається керівником практики.

Звіт про практику це не простий опис отриманої інформації, а аналіз її на підставі:

- а) пройденого теоретичного курсу;
- б) опрацьованої під час практики допоміжної літератури, документації господарства;
- в) бесіди з керівниками практики;
- г) вивчення роботи передовиків виробництва;
- д) особистих спостережень під час виконання завдань практики.

За кожним видом робіт здійснюється порівняння щодо виконання виробничих завдань, проводиться критичний аналіз та робляться висновки.

Матеріали для звіту у вигляді окремих нотаток і замальовок підбираються

систематично під час виконання програми, або робочих завдань, рекомендованих керівником практикою.

У звіті не допускаються зайві слова, які не мають відношення до конкретного викладу матеріалу та громіздкі теоретичні викладки.

Звіти, виконані тільки на основі літературної викладки у формі розповіді, списані із звітів товаришів по практиці, оцінюються незадовільно і не зараховуються.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИКИ

Звіт повинен складатися кожним здобувачем вищої освіти окремо: не допускається складання його двома, трьома і більше здобувачами вищої освіти разом. У випадку роботи двох, трьох і більше здобувачів вищої освіти на одному робочому місці одночасно, вони повинні поділити роботу між собою і представити самостійні окремі звіти.

Схема нарахування балів з виробничої практики з агрономії здобувачів вищої освіти

Параметри оцінювання	Результат оцінювання, бал
Проходження практики в господарстві	1–70
Оформлення щоденника та звіту	
Захист звіту	1–30
Підсумкова оцінка: кількість балів за 100-бальною шкалою 4-бальною шкалою Оцінка ЄКТС	

Підсумкова оцінка знань, умінь та навичок студентів, набутих на практиці, визначається за 100-бальною, 4-бальною шкалою та шкалою ЄКТС.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	

35–59	FX	незадовільно
0–34	F	

Голова комісії підсумовує бали, нараховані керівником практики від кафедри та комісією із захисту звітів з практики. Керівником практики від кафедри нарахування балів здійснюється на підставі оцінки результатів проходження практики здобувачем вищої освіти, наданої у відгуку характеристиці керівника практики від бази практики, оцінки якості оформлення і змістовності наповнення щоденника та звіту з практики, оцінки виконання інших матеріалів, передбачених робочою програмою практики.

Комісія із захисту звітів з практики нараховує бали за підсумками презентації студентом результатів проходження практики та відповідей на запитання членів комісії.

Підсумки практики обговорюються на засіданнях кафедр, конференціях, круглих столах та інших заходах, а загальні підсумки – на Вченій раді факультету та університету.

Форма проведення підсумкового контролю згідно з робочим та навчальним планом – залік.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Кожушко Н. С., Оничко В. І., Бердін С. І. Насінництво та сортовий контроль: Апробація основних сільськогосподарських культур: навчальний посібник. Суми: СНАУ, 2007. 120 с.
2. Молоцький М. Я., Васильківський С. П., Князюк В. І., Власенко В. А. Селекція і насінництво сільськогосподарських культур: підручник. Київ: Вища школа. 2006. 463 с.
3. Молоцький М. Я., Васильківський С. П., Князюк В. І., Власенко В. А. Селекція та насінництво польових культур: Практикум. Київ: Вища школа, 2008. 192 с.
4. Насінництво й насіннезнавство олійних культур / За ред. М. М. Гаврилюка. Київ: Аграрна наука, 2002. 224 с.
5. Насінництво й насіннезнавство зернових культур. / За ред. М. О. Кіндрука. Київ: Аграрна наука, 2003. 238 с.
6. Насінництво/ За ред. М. М. Макрушина. Сімферополь: ВД «Аріал», 2011. 476 с.

Допоміжні

1. Ермантраут Е. Р., Малиновський А. С., Дідора В. Г. Методика наукових досліджень в агрономії: навч. посібник. Житомир: ЖНАЕУ, 2010. 124 с.
2. Єгоршин О. О., Лісовий М. В. Математичне планування польових дослідів та статистична обробка експериментальних даних. Харків, 2005. 193 с.
3. Методика проведення інспектування насінницьких посівів зернових культур [Текст]. Насінництво. 2010. № 6. С. 11-16.
4. Роїк М. В., Балан М. В., Гаврилюк М. М. Інструкція з апробації сортових посівів цукрових буряків. Київ: Аграрна наука, 2002. 35 с.
5. Кононученко В. В., Верменко Ю. Я., Гаврилюк М. М. Інструкція з апробації сортових посівів картоплі. Київ: Аграрна наука, 2002. 29 с.
6. Оничко В. І., Бердін С. І. Селекція і насінництво. Методичні вказівки щодо для проведення учбової практики з дисципліни для студентів 3 курсу факультету агротехнологій та природокористування за напрямком 6.090101 "Агрономія", денної форми навчання. Суми: Сумський національний аграрний університет, 2013. 16 с

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про насіння і садивний матеріал» [Електронний ресурс]. Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-15
2. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» [Електронний ресурс]. Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3116-12
3. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: unt.org.ua/derzhavnii-re-str-sort-v-roslin-pridatnikh-dlya-poshirennya-v-ukra-n-u-2013-rots
4. Положення про Державний реєстр виробників насіння і садивного матеріалу [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.disgu.gov.ua/index.php/proekty-regulyatornykh-aktiv/659-polozhennya-pro-derzhavnyi-reyestr-vyrobnykiv-nasinnya-i-sadyvnogo-materialu
5. ДСТУ 2240-93 «Насіння сільськогосподарських культур. Сортові та посівні якості. Технічні умови» [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.twirpx.com/file/591962/
6. ДСТУ 4138-2002 «Насіння сільськогосподарських культур. Методи визначання якості» [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.twirpx.com/file/605330/
7. ДСТУ 6068:2008 «Насіння соняшнику. Сортові та посівні якості. Технічні умови» [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.twirpx.com/file/610162/
8. Порядок здійснення ґрунтового і лабораторного сортового контролю [Електронний ресурс]. Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0631-03#Text

ДОДАТКИ

Титульний аркуш звіту повинен мати такий вигляд:

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
(МОН УКРАЇНИ)
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(УНУ)
ФАКУЛЬТЕТ АГРОНОМІЇ
КАФЕДРА ГЕНЕТИКИ, СЕЛЕКЦІЇ РОСЛИН
ТА БІОТЕХНОЛОГІЇ

Факультет агрономії
Спеціальність
201 Агрономія

ІВАНЕНКО ІВАН ІВАНОВИЧ
студент 21-а групи

ЗВІТ

про виробничу практику
у навчально-виробничому відділі Уманського національного університету
(назва господарства)

Уманського району Черкаської області

з «__» _____ 2025 р. по «__» _____ 2025 р.

ЗМІСТ

- Вступ
- 1 Загальна характеристика практики
 - 2 Характеристика бази практики
 - 3 Виконання програми практики
- Визначення потреби в кондиційному насінні за
- 3.1 вирощування культур на товарних та насіннєвих посівах
- Визначення потреби в насінні для господарства в розрахунку на одну польову сівозміну і джерела його
- 3.2 забезпечення
 - 3.3 Визначення об'єму первинного насінництва
- Обґрунтування та формування схеми первинного
- 3.4 насінництва визначеної культури;
- Розрахунок забезпеченості господарства машинами та
- 3.5 механізмами для післязбиральної доробки насіння;
 - 3.6 Розрахунок господарських площ зернотоку
- Висновки
- Використані джерела інформації
- Додатки (за потреби)

Вступ

Мета практики _____

Завдання практики _____

ДОДАТКИ ДО ЗВІТУ ВКЛЮЧАЮТЬ ТАКІ ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ:

- щоденник;
- інші матеріали, що характеризують роботу студента в господарстві;
- допоміжні таблиці до окремих розділів.